

וזהו על האמת ואוכי את חטאי. שגם בעיני היה לומאס המפעל היה של בנין הארץ.
 ממתן ששעמתי כן מהרבה חרדים סתם. ועשרה בלבי כן ולא התעניינתי בזה כלל כי סודו
 היינו בניסאס בלימוד חלמרים ולחבר חרדים בגמ' ובסודו להשיב לכל שואל כדבר ה'
 וכן אמר שלקינו בלוח החל הזה עיני בולבנה זו והוא הי עיני שמענו היתה כידו וכדי אשר
 התגורר לזה. ואני מודה ואומר. כמו שמצינו בש"ס מרבא ומכמה גדולי חכמינו וזל.
 שהיו ואמר: דברים שאמרו לי לס - מעות היו בידי. ומרים רבנן היינו שבחיהו. ובה
 אני איני חזק משום אדם לומר בפומבי דבי אמת שבלבי. כי אני כ"ה שמעתי גדולי ודברי
 עולם ונתגוררתי כין חכמי דור קדושי עלונים אמריהם. וגם למדתי כ"ה מימי נעתי ושאתי
 אשר בימי נעורי. כי נתקשרתי עם. ב"ב גדול הוור בהיותי כן י"ס שנה. ולא פסקה חורה
 משלתי מאז עד עתה. ואני אני מבטל דעתי דעת חורה משום גדול או רבי כומיני. רק אם
 יזכר עמי בדרך משא ומתן של חורה בראיות מדברי חז"ל - או אודה על דבריו אם יצדק.
 אבל לא בסדרות כרסיות לתור.

אם בקנה שמתי
 28 כ"א

13 "ובעדת יצחק" שער המאה: "שהוא הקדים
 התשובה באמר ושבתי עד ד' אליה ונומר, וסמך לזה גאולה באמר ושב ד' אליהך
 אז שבויך וגו', ואחרי גאולה תשובה כמו שנאמר ואתה חשוב ושמת בקול ד', וזה
 אחר החשובה השנות חוספת טובה גאולה כמה שאמר והותירך ד' אליהך בכל מעשי
 דך וגו', ואחרי כן תשובה יותר חזקה כמה שאמר כי חשב אל ד' אליהך בכל לבבך
 ככל נפשך וכי וכו', והוא ענין החשובה השלמה והוא תכלית שלמותם. ובבארות
 תשובה" פירק י"ו: התעוררות תפוצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל
 יהודה, אל דומה ואל תכוננה, באמת אור של תשובה יש בה, באמת הדרכ מחבטא
 בבור גמר בבטוייה של חורה: "ושבתי עד ד' אליהך" יכי חשב אל ד' אליהך.

למנו ולרמב"ם ירמ"ה - 28 - 37

4 אלי לאמר: כן אדם ביה ישראל ושבתי עד ד' אליהך
 אותה בדרבנא ובכליתם כטסאית הנהיה דרבנא לפני:
 ואשכח חכמינו עליהם על דהם אשר ספכו על הארץ
 ובעוליהם ספאיה: ואמרו אדם בנים ויחזו באריות
 פדרבנא ובעליותם שפסתי: ויבא אליהם אר"י
 שם ויהללו את שם קדשי באמר ליהם עמיהו אלה וסארו
 יצאו: ואחיל על שם קדשי אשר הוללה ביה ישראל בנים
 אשר באו סמה:
 אמר אר"י ויהוה לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם
 לשם קדשי אשר הוללתם בנים אשר באתם שם: וקדשתי
 את שמי הגדול המעלה בנים אשר הוללתם בתוכם וידעו
 היום כראייה יהיה נאם אר"י יהוה בהקדשי ככם לעיניהם:
 ולקחתי אתכם מן הדגים וקבעתי אתכם מגדל הארצות
 והבאתי אתכם אל ארמתיים: ותקונו עליכם פים סהודים
 וטוהרתם מגל סמאויכם ומגל ארמיתם אשר אתכם:
 ונתתו לכם לב חרף וחרף חרף אתן בקרבכם והסרתי אתי
 לב דאבן ומשורבם ותתתי לכם לב בשר: ואת דוחי אתן
 בקרבכם ומשיתי את אשר בחוקי תלבו ומשפטי תשמרו
 ועשיתם: וישיבם אר"י אשר נתתי לאבותם והיייתם לי
 לעם ואבלי אהיה לכם לאהים: והשפתי אתכם מגל
 סמאויכם וקראתי אליהם ותרבינו אותם ולא אתן עליכם
 רעב: ותרבינו אתי פרי העץ ותעבת השדה

והיה כ"ה באו עליך כל הדברים האלה
 הדברה והקללה אשר נתתי לפניך ושבתי אל לבבך בכל
 העים אשר היתוך יהוה אליהך שמה: ושבת עד יהוה
 אליהך ושמת בקולו כל אשר אמר אני מעת היום אתה
 ובן ככל לבבך ובכל נפשך: ושבת יהוה אליהך את שבותך
 וחסדך ורוב וקצף מגדל העשאים אשר הפיץ יהוה אליהך
 שמה: ואתה תחזק בך בקנה השמים משם יקבען יהוה
 אליהך ומשם יקחן: והביאן יהוה אליהך אל הארץ אשר
 הראו אבותיך וישתח ותישכר ותירך סאמיתך: ומל יהוה
 אליהך את לבבך ואת לבב ישרך לאהבה את יהוה אליהך
 בכל לבבך ובכל נפשך לקמן חוקך: ותל יהוה אליהך את
 לבבאלות האלה על אבןך ועל שאונך אשר רפיקן: ואתה
 חסוב ושמת בקול יהוה ועשית את מלכותו אשר אמר אני
 סתור היום: והותירך יהוה אליהך בכל מעשה ידך בפני
 העין יקרי בהסתר ויקרי ארמיתך ללבה כי: ישיב יהוה
 לטוב עליון לטוב פאשר-שש על אבותיך: כי תשמעו
 בקול יהוה אליהך לטוב סאמיתו ותקונו התענה בספר
 התורה הנה כי תשוב אל יהוה אליהך בכל לבבך ובכל
 נפשך:

28 כ"א

אמר רב: כלו כל הקיצוץ. ואזו הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים.
 ושמאל אמר: דין לאכל שיעמוד באכול. כחנאי, ירבי אליעזר אמר: אם
 יואל עושי תשובה - גאלית. ואם לא - אין גאלית. אמר רבי יהושע:
 אם אז עושי תשובה - אין גאליתו אלא. הקדוש ברוך הוא מעמיד להו מלך
 שיהללו קשה כהמו. ישראל עושי תשובה ומחזיר ומסב. ויבארות
 אליעזר ואמר: אם ישראל עושי תשובה - גאלית. שנאמר - שוכו בנים שובבים
 ארפה משובתיכם. אמר לו רבי יהושע: והלא כבר נאמר - חנם ומכרתם ולא
 בכסף תגאלו. חנם ומכרתם - בעבודה זרה. ולא בכסף תגאלו - לא
 בתשובה ומעשים טובים. אמר לו רבי אליעזר רבי יהושע: והלא כבר נאמר
 שוכו אלי ואשובה אליכם. אמר רבי יהושע: והלא כבר נאמר - כי אנכי
 בעלתי ככם ולקחתי אתכם אחר מעד ושנים ממשפתה והבאתי אתכם ציון.
 אמר לו רבי אליעזר: והלא כבר נאמר - בשוכה נוחת תושעו! אמר לו רבי
 יהושע לרבי אליעזר: והלא כבר נאמר - כה אמר ה' נאל ישראל קדושו לכוה
 נפש למשכב גי' לזכר משלים מלכים: ראו וקמו פלרם וישתחוו. אמר לו רבי
 אליעזר: והלא כבר נאמר - אם תשוב ישראל נאם
 ה' אלי תשוב. אמר לו רבי יהושע: והלא כבר
 נאמר - ואשמע את האיש לכוה הבדים אשר מפעל
 למי היאר ורם, ימעו ושאלו אל השמים וישבע
 בתי העולם כי למועד מועדים ונצי ויככלות ופז
 יד עם קדש תכלינה כל אלה וכו'. וישבע רבי
 אליעזר. ואמר רבי אבא: אז לך קז מגילה מה. שנאמר
 ואתם הרי ישראל עופכם חתם ופרכים חסאו לעמי
 ישראל וכו' (ש"ס סוה"ן 33 - 37)

מגולה מזה.

כשתמו ארץ ישראל פריה נעין יפה
 אז יקרב הקץ ואזין לך קז מגולה
 יומר: רי' ה' סוה"ן 37.

8 דאיתפלגן
 רבי ליעזר ואמר אם אין ישראל עושי תשובה
 אין גנאלים לעולם שנאמר בשוכה נוחת תושעון
 אמר לו רבי יהושע וכי אם יעמדו ישראל ולא
 יעשו תשובה אין גנאלין לעולם אמר לו ר"א
 הקב"ה מעמיד עליהן מלך קשה כהמן ומיד הן עושיין
 תשובה והן גנאלין ס"ס ועת צרה היא ליעקב
 וממנה יושע אמר לו רבי יהושע והא כתיב חנם
 נמכרתם ולא בכסף תגאלו. מה עבד לה ר' ליעזר.
 תשובה כמה דאת אמר צורו הכסף לקח בידו וכו'
 אמר לו ר' יהושע והא כתיב אני ה' בעתה
 אחישה. מה עבד לה ר' ליעזר. תשובה כמה
 דאת אמר ועתה ישראל מה ה' אליהך שואל
 מעמד כי אם לריאה וכו'. רבי אחא בשם ר'
 בן לוי אמר זכיתם אחישה ואם לאו בעתה כיון
 יבא שאמר לו ר' יהושע יירם ימינו ושאלו אל
 השמים וישבע בתי העולם כי למועד מועדים
 ונצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה
 איסתלק ר' ליעזר

9 איסתלק ר"א. והודה לדברי ר"י
 דאפילו בלא תשובה נגאלין לעת
 קז: קוה"ג הגז' - ה' כינאלט

7 ואזו המקובלים שדורו רבי שלמה אלישנב בספרו הקדוש (הקדמות
 ארומי) שער ד' סוף ס': "אנאם ותקפה העתידה דכל חמדה ישראל שהם כל
 היצורים אחרונים דימות המשיח ותי העתידה הנה תם תלויים באמת רק בברית ולא
 בזכות. והוא ברית אבות וישראל, הברית לא תשר לעולם. וכן אמר רבנו חם, בתוסי
 שבה נ"ה א' ה"ה"ם ושמואל, דוסת אבות חמה אבל ברית אבות לא חמה, וכן הוא
 מפורש בחורה בסוף קללות דתו"כ ואף כי לא מאסתי ולא גאלתי לכלותם
 להרס בריתי אתם כי אני ד' אליהם, ותי מפורש הבהסחה על הברית ישראל שלא
 חופר אפי' בחטא עב"ו רומיל, וכמו שמפורש שם במרשה על פני גלוליים, ואח"כ
 הברית הנה הוא אם לכל יתיר ויחיד ויחיד ישראל ברס, וכמיש הגרא"ם בפ' יצבים וכניל
 בדבריו פ"ה ע"ש וכו', דימות המשיח אינו תלוי בזכות ומעשים כלל, וכן שם
 כסבורין צ"ו סע"ב בעלגות דר' אליעזר ור' יוחנן וכו', ולבסוף שתק ר"א כמו
 שמבאר שם, והרי הודה ר"א ביכ לריי שהגאולה התעדה אינה תלוי במעשים טובים
 כלל, וכן כתב הרמב"ן בפ' האונינו שהנחת הגאולה העתידה אין בה תנאי בתשובה
 ובגיבורה אלא שהוא מוכסח לכוה עכ"פ וכו', וכן מודה כבה פסקים ביחזקאל ל"ז ל"ז
 מבואר שם כמעט מפורש שהגאולה והתורה אינה תלוי בתשובה ומעשים טובים
 כלל, והיא בטוחה עכ"פ וכו', והרי לנו מכיון כי הגאולה העתידה אינה תלוי בזכות
 ומעשים כללי.

מאמר המדעי כהתקן הגון הגאולה
 מאמר המדעי - 35 - סוף הגויים וישראל תלוי

